

PM 2009: RVII (Dnr 325-459/2002)

Behandlingshem för unga spelmissbrukare

Skrivelse av Christopher Ödmann och Viviann Gunnarsson (båda mp)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Christopher Ödmann och Viviann Gunnarsson (båda mp) anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf KristerSSon anför följande.

Ärendet

Christopher Ödmann och Viviann Gunnarsson (båda mp) har i en skrivelse den 6 februari 2002 föreslagit att Stockholms stad bör öppna ett behandlingshem för unga spelmissbrukare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, idrottsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Kista, Norrmalm och Farsta.

Mina synpunkter

Spelmissbruk är ett allvarligt problem för många människor. Staten har ansvaret för att stödja utvecklingen och uppföljning av vård- och behandlingsprogram för spelmissbrukare. I spelutredningen som nyligen presenterades förtydligas att ansvaret för detta åläggs folkhälsoinstitutet, vilket jag välkomnar.

Regeringsrätten meddelade i en dom 2005-06-01, mål nr 4582-03, att det missbruk som avses i socialtjänstlagen är missbruk av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel. För att socialtjänstens långtgående ansvar när det gäller missbrukare ska utsträckas till områden av annan karaktär krävs en uttrycklig lagändring, oavsett om den enskildes problem kan betecknas som missbruk av något slag. Med detta förtydligas att det inte är ett kommunalt uppdrag att bedriva behandlingshem för spelmissbrukare.

Även om ansvaret för behandling av spelmissbruk inte ligger hos kommunerna är det viktigt att människor får information och vägledning om vart de bör vända sig för att få hjälp med sitt spelmissbruk.

Bistånd kan också beviljas till behandling för spelmissbruk och ska då handläggas som en ansökan om ekonomiskt bistånd, med en stor skillnad att de allmänna förutsättningarna för rätt till bistånd är uppfyllda, främst att den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Landstinget erbjuder idag hjälp och stöd för spelmissbrukare genom beroendecentrum och det finns även ett flertal privata aktörer som kan erbjuda råd, stöd och behandling.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Christopher Ödmann och Viviann Gunnarsson (båda mp) anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 20 mars 2009

ULF KRISTERSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Skrivelse av Christopher Ödmann och Viviann Gunnarsson (båda mp) om behandlingshem för unga spelmissbrukare

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att
Att besvara skrivelsen med följande:

Spelmissbruk bland unga har blivit ett mycket större problem idag än då skrivelsen lades. Ökningen av spel på Internet har varit explosionsartad de senaste åren och eftersom ungdomar är flitiga Internetanvändare så kommer allt fler unga i kontakt med olika typer av spel.

Trots svenska myndigheters försök att reglera spelandet, bl.a. genom att införa åldersgränser, så ökar spelandet bland unga. Svenska Spel bedriver flera projekt för spelmissbrukare. De insatser som finns tillgängliga från svenska myndigheter idag är dock för få och främst riktade till vuxna. Därför behövs särskilda åtgärder riktade till unga för att motverka spelberoende. Detta ska också inkludera förebyggande insatser.

När motionen skrevs var spelmissbruk ett mer okänt begrepp än idag. Nu finns det ett antal aktörer som tar emot spelmissbrukare, bl.a. behandlingshem. Stadsdelsnämnderna bör handlägga spelmissbruk som andra beroendetillstånd och missbruk och bevilja bl.a. vistelse på behandlingshem för dem som behöver det.

ÄRENDET

Christopher Ödman och Viviann Gunnarsson (båda mp) har i en skrivelse den 6 februari 2002 föreslagit att Stockholms stad bör öppna ett behandlingshem för unga spelmissbrukare.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, idrottsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Kista, Norrmalm och Farsta.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 mars 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelse av Christopher Ödman och Viviann Gunnarsson (mp) anses besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stadsledningskontoret anser att det inte är motiverat att öppna ett behandlingshem för spelberoende i staden mot bakgrund av att behovet av vård täcks av de insatser som finns att tillgå idag. Stadens riktlinjer för handläggning i vård och behandlingsärenden för vuxna är under bearbetning och kommer att anpassas till den nya skrivningen i socialtjänstlagen avseende spelmissbruk. Staden kommer vidare att följa det arbete som bedrivs inom Folkhälsoinstitutet.

I förarbetena till den nya socialtjänstlagen framgår att bistånd även skall kunna ges till vård och behandling till spelmissbrukare. En ansökan om bistånd skal således alltid utredas. En individuell bedömning görs i det enskilda ärendet. I utredningen beaktas den enskildes totala sociala situation och vilka möjligheter den enskilde själv har att lösa sina problem.

I Stockholm rör det sig om ett fåtal personer som varje år söker bistånd för enbart sitt spelberoende. Personer med spelberoende erbjuds oftast enskilda samtal med socialsekreterare. Vissa stadsdelar remitterar personer till en centralt enskilt driven öppenvårdsbehandling för spelmissbrukare på Surbrunnsgatan, där man arbetar utifrån ett särskilt program som bygger på 12-stegsmodellen och kognitiv terapi. Öppenvårdsbehandlingen har visat sig mycket effektiv när det gäller personer med spelberoende. Personer med spelberoende kan även få hjälp med att få kontakt med den ideella föreningen Kamratföreningen Spelberoende i Stockholm. Föreningen har kamratstödande öppna grupper för spelberoende och anhöriga enligt en modell som har likheter med de anonyma grupperna för alkohol- och narkotikamissbrukare, AA och NA. Föreningen anordnar även fritidsaktiviteter för sina medlemmar. Staden har beviljat fortsatt projektbidrag till kamratföreningen för innevarande år i syfte att utöka antalet öppna grupper. Många personer med spelberoende använder sig också av spelinstitutets hjälptelefon. Hjälptelefonen och Kamratföreningens verksamhet utgör en mycket viktig stödinsats.

Endast vid enstaka fall erhåller den enskilde behandling på institution och det är vanligt att behandlingen är mer alkohol- än spelberoenderelaterad även om undantag finns. Det är oftast svårt att avgöra om spelberoendet är den verkliga orsaken till olika problem eller en följd av något annat.

Staden upphandlar all missbruksvård. På HVB-hemmet Älvis tar man även emot spelmissbrukare. Det har även förekommit att staden har köpt platser vid Kolmårdens behandlingshem som är specialiserade på spelberoende.

Folkhälsoinstitutet har fått regeringens uppdrag att utarbeta förslag till handlingsprogram för att motverka spelberoende samt att minska skadliga effekterna av överdrivet spelande. Uppdraget skall vara klart senast den 1 januari 2003. I uppdraget skall institutet särskilt belysa och analysera de risker som spelandet ger för barn och ungdomar. Institutet skall vidare utreda om åldersgränser bör införas samt hur marknadsföringen av spel kan begränsas särskilt med avseende på internetspel. Institutet skall även ge förslag till hur kommuner, lands- ting och andra berörda vårdgivare skall kunna informeras om existerande vård- och behand-

lingsmöjligheter.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 4 juni 2002 att överlämna förvaltningens förslag som svar på skrivelsen.

Ersättaryttrande gjordes av Jamie Bolling (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 maj 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar den uppfattning som framförs i skrivelsen att det finnas anledning att tro att spelmissbruk är eller kan bli ett problem för många människor. Det kan finnas risk att spelmissbruk är ett växande samhällsproblem. Spel marknadsförs som en väg till ett bättre och innehållsrikare liv. Det kan vara lockande att pröva möjligheterna för både yngre och äldre.

I propositionen till socialtjänstlagen anges att man kan bevilja bistånd för behandling mot spelmissbruk. Det förefaller dock ännu inte vara särskilt vanligt att man vänder sig till socialtjänsten för att söka hjälp med sitt spelmissbruk. Inom förvaltningen har man inte uppmärksammat att spelmissbruk verkar vara ett stort problem bland ungdomar. Enligt socialtjänstens erfarenheter innebär 18-årsgränsen för många spel att ungdomar inte söker sig till dessa.

Det finns dock anledning att vara observant på att spelmissbruk kan finnas med som del i problembilden bland ungdomar som är på väg att dras in i en kriminell livsstil. Däremot finns det ännu inget som talar för att enbart spelmissbruk börjat uppträda som problem för vilket behandling efterfrågas. Varken Placeringsenheten eller HVB barn och ungdom har hittills fått någon förfrågan på placeringar av ungdomar där spelproblem funnits med i bilden.

Riskerna med spel har uppmärksamats på statlig nivå. Folkhälsoinstitutet fick under år 2001 i uppdrag att ta fram en handlingsplan mot spelmissbruk som senast ska vara klar i januari 2003. I handlingsplanen ska riskerna för barn och ungdomar särskilt belysas.

Mot bakgrund av ovanstående redovisning bedömer förvaltningen inte att det finns anledning att starta ett behandlingshem för unga spelmissbrukare. Om ungdomar har spelproblem är det med största sannolikhet en del i en mer komplex problembild med exempelvis missbruk och familjeproblem. I det vårdutbud som finns i både offentlig och privat regi bör man kunna erbjuda vård som även innefattar spelmissbruk.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2002 att till kommunstyrelsen överlämna yttrandet som sitt eget.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 mars 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Spel om pengar är idag socialt accepterat. I Sverige fyller spelandet viktiga ekonomiska funktioner för föreningsliv, politiska partier, bolag och staten vilket påverkar omfattningen av spelandet i samhället. I Sverige spelades för 32 miljarder 2002. För de flesta är det ett nöje och fritidssysselsättning, men för ca 125 000 personer är det ett stort problem. Spelformerna blir snabbare och spelberoendet ökar. Det ökade problemet med spelmissbruk har noterats inom vuxensektionen. Fler söker hjälp på grund av spelmissbruk. Förvaltningen har i enskilda fall beviljat behandling för spelmissbruk. Däremot har ungdomssektionen inte haft kontakt med några unga spelmissbrukare och ser för dagen inte något behov av behandlingsplatser.

I propositionen till nya socialtjänstlagen (Prop. 2002/01:80, s.93) står det under "Livsfö-

ring i övrigt”/”Vård och behandling”:

”Den vård och behandling som närmast avses är sådan som ligger inom socialtjänstens ansvarsområde, d v s framförallt behandling för spelmissbruk kan i vissa fall vara en insats som ligger inom socialtjänstens ansvarsområde.”

För den som är spelmissbrukare kan problemen få mycket allvarliga och omfattande konsekvenser, inte bara ekonomiskt utan både psykiskt och socialt. De sociala konsekvenserna kan handla om förskingring, förstörda relationer till anhöriga som lånat ut pengar och alkoholmissbruk. Paralleller kan göras med annat missbruk. Den som blir missbrukare har ibland använt spelandet som en kompensation för andra behov. Spänningen blir till en berusning som dämpar ångest och upplever av annan otillfredsställelse. Behandling för spelmissbrukare har kunnat ges under ett antal år, men endast ett fåtal behandlingsplatser finns tillgängliga, bl. a i Kolmården. Erfarenheterna av behandlingen är relativt goda.

Behandling av spelmissbruk kan ha olika inslag. I de fall den beroende behöver psykoterapeutisk behandling ligger ansvaret hos landstingets öppna psykiatri. Om staden ska öppna ett behandlingshem bör det ske i samverkan med landstinget. Även staten, som har en framträdande roll genom Svenska Spel, bör ta sitt ansvar.

Att som förslagsställaren prioritera unga spelmissbrukare är naturligtvis riktigt. Ännu har vi dock här i Farsta inte sett att behovet är stort för just denna grupp.

Kista stadsdelsnämnd

Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 juni 2002 att överlämna förvaltningens förslag som svar på skrivelsen.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har hämtat synpunkter från Ungdomsenheten socialinspektör Jan Köhler. Erfarenheten är att spelmissbruk enbart har varit ett marginellt problem på Ungdomsenheten i Kista. Hittills har vi haft två klienter med detta problem och då har det visat sig att huvudproblematiken varit en annan.

Spelmissbruk är oftast inte en isolerad företeelse utan en del i ett större problem. Och det finns redan behandlingshem för spelmissbrukare och olika alternativ för behandling av ungdomar med psykosociala problem där spelmissbruk ingår. Vi har således redan idag flera alternativ att tillgå. Det skulle vara önskvärt med en specialiserad resurs driven av Landstinget för utredning och bedömning av unga spelmissbrukare.

Kraftfulla lokala nätverk där man tidigt kan sätta in insatser för unga i riskzonen för kriminalitet och missbruk skulle vara den effektivaste metoden att hjälpa de drabbade.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 juni 2002 att överlämna förvaltningens förslag som svar på skrivelsen.

Reservation anfördes av Åke Askensten (mp), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 juni 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar den i skrivelsen framförda uppfattningen att spelmissbruk och beroende är en växande företeelse och att staden bör ha beredskap att hantera de problem som det för med sig.

Genom de institutioner och behandlingshem som staden har tecknat ramavtal med har förvaltningen haft möjlighet att erbjuda behandlingsinsatser för de fåtal spelberoende personer som tills nu sökt hjälp för det. Förvaltningens erfarenhet är att det inte har varit långa väntetider eller att det skulle vara svårt att hitta lämpliga behandlingsmetoder eller platser. För-

valtningen vill också framhålla att problemet med spelmissbruk berör alla åldersgrupper och har ofta samband med andra problem eller riskbeteende.

Förvaltningens erfarenhet är också att många av dessa institutioner har uppmärksammat det växande problemet med spelmissbruket och anpassar och utvecklar sina metoder och program så att de kan bemöta det aktuella behovet och efterfrågan av behandling av spelmissbruk. Mot bakgrund av detta anser förvaltningen att det inte är aktuellt att staden öppnar ett behandlingshem för i första hand unga spelmissbrukare.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Ersättaryttrande gjordes av Jamie Bolling (mp) enligt följande

1. Ärendet återremitteras
2. Därutöver anfördes följande

Det finns ett enda behandlingshem i Sverige som renodlat arbetar med spelmissbrukare/spelberoende. Detta ligger i Kolmården. I samband med att motionen bereds är det viktigt att lyssna på erfarenheterna härifrån. Erfarenheterna från behandlingshemmet är bland annat följande:

- Behandlingshemmet har tagit emot personer från Stockholm, bl. a från Norrmalm
- Man har fått förfrågningar avseende personer under 18 år, men tar inte emot dessa.
- Man tar emot både kvinnor och män.
- Många har spelmissbruk som enda problem, (flera är t ex absolutister) där emot kan alkohol t ex fungera som "utbytesdrog" när man försöker sluta spela och får stark ångest.
- Många är mycket självmordsbenägna.
- Det är svårare att "bevisa" för socialtjänsten att man lider av spelmissbruk än av annat missbruk.
- Behandlingstiderna är längre än för drogmissbruk.

Spelmissbruk är någonting som funnits länge, men som nu börjar uppmärksammas. Medvetenheten behöver höjas och Stockholm kan inte blunda för att insatser behövs inom detta område. Spelberoendet innebär en specifik problematik och bör ges särskilda behandlingsresurser.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Åke Askensten (mp) enligt följande

Jag anser att stadsdelsnämnden borde anfört följande:

Marknadskrafterna är mycket starka när det gäller att få folk att spela. Detta leder naturligtvis till ökat spelberoende. Det är känt att spelmissbruket orsakar stora ekonomiska och sociala problem i de familjer som drabbas. Eftersom ett spelmissbruk lätt blir livslångt är det viktigt att de unga som råkar ut för detta problem får en aktiv hjälp så snart som möjligt.